Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, 1923-05-14, iš Miuncheno – į Būgius

Vandukai mano! Vos prieš keliolika minučių pabaigiau rašyti!

Vandukai mano! Vos prieš keliolika minučių pabaigiau rašyti! [1] Rytoj, poryt peržiūrėsiu, pataisysiu ir įteiksiu profesoriui [2], tegu sprendžia mano likimą. Kaip išėjo – nežinau, supratimo neturiu, prirašiau daugiau 300 puslapių in 4o [3]. Tik daug naujoviškų daiktų pripyniau ir senus profesorius keikiau, ypač Briucknerį [4], nors mano profesoris sakė, kad Briuckneriui reikia nors kartas padaryti galą. Bet aš tikiu, kad darbas turi būti priimtas! [5]

Šįryt gavau iš tavęs atvirutę.

Kada tu į Kauną važiuosi, kada į Berlyną[?] Aš Girai apie tavo straipsnį rašiau jau senai – jis turbūt laukia [6]. Pereitą savaitę gavau iš Šv. min. [7] laišką. Jie prašė, kad aš jiems pasiųsčiau buhalterio vardu įgaliavimą paimt pinigus[,] 50 litų, orderiu, išrašytu mano vardu[,] už tavo vertimą, kuriuos jie žadėjo man siųsti. Aš išsikeikiau, parašiau įgaliavimą, parašiau, kad pinigus siųstų tiktai tau tavo nurodomu adresu. Kiek seniau padaviau pareiškimą del padidinimo avansų, tik galas juos žino[,] ar jie gavo, ar ne. Laiške vėlei parašiau [8]. O del mano finansų nesirūpink – pas mane viskas tvarkoj, pinigų turiu[,] kiek reikia ir dar daugiau. By tik darbas universitete būtų priimtas, daugiau man jokių sunkenybių nėra. Ir finansai tiek geri, kad aš bene galėsiu tavo stipendiją padidinti kiek ir Sekmines būt kartu [9]. Sekmines – ar tu žinai? Aš jau žinau. O tu kaip manai? Tik tu Kaune sutvarkyk savo reikalus – Gira, Voldemaru [10], užeik į Knygų leidimo komisiją – pasirodo, kad už feljetoną [11], kurį[,] jūsų su Zoska [12] įsakymu[,] parašiau ir „L. žinios“ [13] atspausdino[,] – pasiuntinybė[,] baisiai įdūkus, padavė Ministerijai pareiškimą, kad mane patraukt į teismą ir t[.] t. Teisme, žinoma, nieko nelaimės, o tik bus medžiagos feljetonui, o Girdvainis [14] nori atsistatydinti – taip brolienė [15] pasakojo[.]

Bet žinai, kaip gerai, kai pabaigi didelį, didelį darbą – tarytum kalnas nuo pečių nugriūva. Sodai pas mus jau kvepia, o aš einu ir švilpiu.

Vandukėli mano! O aš tave labai myliu! Visi velniai manyje susimaišė, mano galvoj pasidarė košelena, o aš einu Izaro pakrantės sodais ir švilpiu. Pavasaris – vėjas, vėtra – o aš savo Vanduką bučiuoju – visą visą visa dangiška galybe.

Kad tu augtum ir būtum, ir būtum mano širdy, ir sieloj[,] ir mintyse – mano skaisti, mano numylėta, mano saulės žiedelis.

Bučiuoju tave, bučiuoju[,] Vandukėl, kad Tu vėlei mano laisvės meilėj visa suvirpėtum[.]

Tavo Bol

Pirmadienis[.]

KOMENTARAI

[1] Balys Sruoga, „Lietuvių liaudies dainos lyginant su slavų (lenkų, rusų, baltarusių ir ukrainiečių) dainomis“ (disertacijos Die darstellung im litauischen volksliede oder darstellungsmittel des litauischer volksliedes variantą rusų kalba žr. in: Balys Sruoga, *Raštai, t. 9II: Tautosakos studijos kitomis kalbomis, 1924–1932*, sudarė Donata Linčiuvienė, redagavo Aušrinė Byla, Liucija Citavičiūtė, Lilija Kudirkienė, Donata Linčiuvienė, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, p. 203–392; disertacijos variantą vokiečių kalba žr. in: *Ibid*., p. 7–202; apie disertacijos rašymo istoriją ir variantų skirtumus žr. Donata Linčiuvienė, „Paaiškinimai“, in: *Ibid*., p. 457–462).

[2] Erich Berneker (1874–1937), vokiečių kalbininkas, Balio Sruogos disertacijos vadovas Miuncheno universitete.

[3] in quarto *lot =knygos formatas, 1/4* lapo.

[4] Aleksander Brückner (1856–1939), lenkų filologas ir kultūros istorikas, Berlyno universiteto profesorius. Tyrė lenkų ir kitų slavų literatūrą, kultūrą, lenkų kalbos istoriją ir etimologiją, baltų ir slavų kalbų santykius, mitologiją. Ne visada objektyviai vertino lietuvių ir slavų santykius, jų istoriją.

[5] Profesorius Erich Berneker (1874–1937), pristatydamas Balio Sruogos disertaciją Filosofijos fakulteto taryboje, parašė recenziją, paaiškindamas, kuo šis darbas naujas mokslo atžvilgiu: „Balys Sruoga yra žinomas jaunos literatūros Lietuvoje lyrikas. Šioje disertacijoje, kuriai temą pasirinko pats, jis tiria lietuvių liaudies dainų ypatumus, ypač garsiosiose *Dainose*, kurias į pasaulinę literatūrą įtraukė Herderis ir Goethe. Turiningame įvade kritiškai įvertina šaltinius ir darbus apie lietuvių liaudies poeziją, o toliau subtiliai ir įtaigiai analizuoja dainų struktūrą ir rimus, ritmiką ir refrenus, paralelizmus, palyginimus ir epitetus, metaforas, frazeologiją ir simboliką, remdamasis visais reikšmingiausiais dainų rinkiniais, pradedant Rėza (1825), baigiant Niemi-Sabaliausku (1911). Autorius yra gerai susipažinęs su liaudies poezijos problematika ir literatūra šiuo klausimu. Jis teisingai apsiriboja Lietuvos teritorija, bet jeigu reikia, palyginimui pasitelkia giminiškų slavų tautų liaudies poezijos pavyzdžių: lenkų, rusų ir ukrainiečių. // Disertacijoje ne tik bandoma pirmą kartą pateikti visapusišką lietuvių liaudies poezijos charakteristiką, remiantis visa per šimtmetį ištyrinėta medžiaga: šis darbas vertingas kai kuriais naujais aspektais, pavyzdžiui, įrodoma, kad giesmė, lyginant su daina, yra senesnis liaudies poezijos tipas: kad nerimuotos dainos yra senesnės (paneigiama Bezzenbergerio mintis): kad kai kurių dainų šaltiniai yra lietuviškos ir lenkiškos autorinės dainos, be to, taikliai išaiškinami kai kurie frazeologizmai ir simboliai. // Darbą reikėtų išplėsti ir paskelbti lietuvių kalba. Būtų verta jį publikuoti ir vokiškai, o tai, manau, būtų galima padaryti leidinyje *Archiv für slavische Philologie*“ (Erich Berneker parašyta Balio Sruogos disertacija, iš vokiečių į lietuvių kalbą vertė Liucija Citavičiūtė, žr. Balys Sruoga, *Raštai, t. 9II*: Tautosakos studijos kitomis kalbomis, *1924–1932*, sudarė Donata Linčiuvienė, redagavo Aušrinė Byla, Liucija Citavičiūtė, Lilija Kudirkienė, Donata Linčiuvienė, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, p. 460–461).

[6] Balys Sruoga žurnalo *Skaitymai* redaktoriui Liudui Girai rekomendavo priimti ir išspausdinti Vandos Daugirdaitės parengtą straipsnį apie vokiečių rašytoją Waldemar Bonsels (1880–1952) ir jo kūrybą: „Dar vienas dalykas. Ar jau buvo pas Tave, ar dar ateis p-lė Daugirdaitė su straipsniu apie Bonsels. Būtų gera, kad galėtum jį įdėt. Man pačiam teko jis redaguoti, ir Bonselsą aš gerai pažįstu: mano nuomone, straipsnis dėtinas. Tiesa, aš į Bonselsą žiūriu visai kitaip ir taip niekuomet apie jį nerašyčiau, kaip ten parašyta, bet galima apie jį ir taip rašyt – ir tai turi savo raciją. Jei įdėsi – bus labai stipri materialinė ir moralinė parama pradedančioms studijoms“ (Balio Sruogos laiškas Liudui Girai, iš Miuncheno – į Kauną, 1923-04-21, in: *LNMMB RKRS*, f. 7, b. 794, l. 2r). Žr. V. D-tė [Vanda Daugirdaitė], „Valdemaras Bonsels“, in: *Skaitymai*, Kaunas, kn. 22, 1923, p. 140–163.

[7] Šv[ietimo] min[isterijos].

[8] Vanda Daugirdaitė Švietimo ministerijos Knygų leidimo komisijai vertė helenistų Croiset vadovėlį Graikų literatūros istorija, per mėnesį už iš prancūzų kalbos išverstus du lankus teksto gaudavo po 5 dolerius. Sutartis formaliai sudaryta Balio Sruogos vardu, jis atlyginimą perduodavo vertėjai: „Man priklausomus pinigus už „Graikų literatūros istorijos“ vadovėlio vertimą, gaunant rankraštį, prašau tuojau siųsti sekamu adresu: „Berlin, Moabit, Cuxhavener str. 15, Gartenhaus Noske, Vandai Daugirdaitei““ (Balio Sruogos laiškas Švietimo ministerijos Knygų leidimo komisijai, iš Miuncheno – į Kauną, 1921-11-19, in: *LCVA*, f. 391, ap. 1276, p. 24, l. 1r); „Gavus pirmuosius lankus ir toliau piningus prašau išsiųsti tuojau, nieko nelaukiant sekamu adresu: „Berlin, Moabit, Cuxhavener str. 15. Vandai Daugirdaitei“. Gal kartais šiuo reikalu bus reikalingas mano oficialus pareiškimas, tai aš jį čia pridedu“ (Balio Sruogos laiškas Vincui Krėvei-Mickevičiui, iš Miuncheno – į Kauną, 1921-11-19 ar 20, in: *LCVA*, f. 391, ap. 4, b. 1276, p. 25–25 ap, l. 1r–v).

[9] Balys Sruoga ir Vanda Daugirdaitė Sekmines (1923-05-27) sutiko Tiuringijoje (Saalfeld): „Svarstėm tada, ar mums jau vesti, ar dar laukti. Reikėjo laukti, nes jis jau buvo pradėjęs ruoštis baigiamiesiems egzaminams. Aš praleidau labai liūdną žiemą Bugiuose… O mudu tada pėsti perėjom gal 100 klm. per gražią gamtą ir liko labai gražių atsiminimų“ (Vandos Sruogienės laiškas Algiui Samulioniui, iš Čikagos – į Vilnių, 1987-04-24, l. 1r, in: *LLTI TS*).

[10] Augustinas Voldemaras (1883–1942), istorikas, 1922–1926 m. Lietuvos universiteto profesorius. Jis turėjo priimti Vandos Daugirdaitės *Graikų literatūros istorijos* vadovėlio vertimą: „Dėlei esamo vertimo […] aš buvau klausęs Leid. komisijos laišku, tai Šilinis man parašė, kad kol kas dar klausimas neišspręstas – lauks, kol Voldemaras vertimą peržiūrės. Matyt, Leidimo komisija lauks Voldemaro nuomonės. Kad Voldemaras vertimą priims ir kad jis patars duoti toliau – aš neabejoju“ (Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, iš Baibokų – į Būgius, 1922-09-09, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 650_2, l. 2r).

[11] Kelionę studijuoti iš Lietuvos į Vokietiją Balys Sruoga aprašė humoristiniame feljetone, žr. Dzidorius, Baltro sūnus, Akėčkuolis [Balys Sruoga], „Mūsiškiai užsieny“, in: *Lietuva*, Kaunas, 1921-12-25, Nr. 290, p. 5–6.

[12] Sofija Laucevičiūtė (1898–2003), Vandos Daugirdaitės pusseserė, studijavo ekonomiką Berlyno universitete.

[13] „L[ietuvos] ž[inios]“.

[14] Stasys Girdvainis (1890–1970), diplomatas, teisininkas. Nuo 1922 m. Lietuvos pasiuntinybės Berlyne, nuo 1923 m. – Paryžiuje sekretorius.

[15] Bronė Jazbutytė-Sruogienė (1896–1950), Balio Sruogos vyriausiojo brolio Juozapo Sruogos žmona, tarnavusi Berlyno atstovybėje.